

Sociální psychologie

Doc. PhDr. Eva Urbanovská, Ph.D.

Co je a čím se zabývá sociální psychologie

- ◆ Věda o sociální interakci a interpersonálních (sociálních) vlivech. *Studuje společenský život člověka, jeho vztahy k jiným, aktivity, zvláštnosti sdružování lidí, strukturu a dynamiku sociálních útvarů.*
- ◆ Zaměřuje se zejména na psychickou stránku této interakce.
- ◆ Zkoumá, jak se člověk v sociálních situacích utváří a jak v nich působí na své sociální prostředí. Studuje vlivy kulturního prostředí na člověka.
- ◆ Předmět studia se neustále vyvíjí.

Dimenze sociální psychologie

- Intrapersonální - změny a důsledky spol. života uvnitř osobnosti
- Interpersonální – mezilidské vztahy (kontakt, jevy ve skupině)
- Společenská – (neosobní) – produkty společenského života (tradice, normy, mechanismy společenské kontroly...)

Význam

- ◆ Přináší základní poznatky o mechanismech fungování mezilidských vztahů a sociálních útvarů, o sociálním učení a utváření osobnosti, základních složkách soc. kontaktu, soc. postojích
- ◆ Umožňuje tak porozumět tomu, jak myšlenky, city a chování jedinců jsou ovlivňované aktuální, představovanou nebo naznačovanou přítomností jiných. Porozumět podstatě sociálních jevů.
- ◆ Přispívá k efektivnímu působení učitele na rozvoj osobnosti žáků, sociálních vztahů, pozitivního klimatu, k efektivnímu řešení sociálních jevů.

Funkce

- ◆ Teoretická vysvětlení sociálních jevů
- ◆ Angažování se při jejich řešení

Tematické okruhy ke zkoušce

Předmět sociální psychologie.

Otázka socializace lidského jedince. Mechanismy socializace.

Sociální a interpersonální percepce (sociální poznávání).

Formování dojmu. Faktory působící na interpersonální percepci. Chyby interpersonální percepce, stereotypy.

Sociální interakce. Agrese. Asertivita. Prosociální chování.

Sociální komunikace.

Náročné sociální situace. Konflikty a jejich řešení.

Psychologie skupinového života. Sociální skupina, její znaky, klasifikace. Skupinová struktura a dynamika. Vůdcovství ve skupině.

Vliv skupiny na činnost jedince. Mechanismy sociálního tlaku. Konformita.

Sociální postoje - podstata, funkce, vlastnosti, struktura, utváření a změny. Teorie kognitivní disonance.

Předsudky.

Metody a techniky sociální psychologie

Literatura

- ◆ Čáp, J. – Mareš, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. 655 s. ISBN 80- 7178-463-X.
- ◆ Čížková, J. *Přehled sociální psychologie*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000.
- ◆ HEWSTONE, M., STROEBE, W. *Sociální psychologie*. Praha: Portál, 2006.
- ◆ KOUKOLA, B., URBANOVSKÁ, E. *Sociální psychologie. Studijní opora*. 1. vyd. [online]. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2017.
- ◆ NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. 1.vyd. Praha: Academia, 2000.
- ◆ ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6
- ◆ URBANOVSKÁ, E. *Sociální psychologie a psychologie zdraví. Studijní opora*. 1. vyd. [online]. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2019.
- ◆ URBANOVSKÁ, E., ŠKOBRTAL, P. *Sociální a pedagogická psychologie pro speciální pedagogy*. Olomouc: VUP, 2012, 135s. ISBN 978-80-244-3065-2.
- ◆ VEREŠOVÁ, M. a kol. *Sociálna psychológia – človek vo vzťahoch*. Nitra: Enigma, 2007.
- ◆ VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008. 404 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1428-8.

Vývoj sociální psychologie jako vědy

Počátky sociální psychologie

SP prošla bouřlivým vývojem

Vliv jiných vědních oborů (zejm. sociologie)

Počátek: 1908 - vydání dvou učebnic (McDougall; E. A. Ross)
– vliv na soc. chování soc. okolí x vrozené tendence

Před r. 1908 mnoho dalších autorů (mj. G.A.Lindner – úkolem
SP = výklad jevů vzájemného působení jedinců + výklad
vztahu jedince a společnosti)

Poznatky ze sledování vlivu přítomnosti jiných lidí na výkon
jedince (cyklisté pracovní prostředí)

SP vzniká jako hraniční disciplína – pojitko mezi strukturou
osobnosti a strukturou sociální reality

2 linie v SP – psychologizující a sociologizující: SP je podoblast
sociologie (J. Delamar, Handbook of social psychology,
2003) x SP je součást struktury psychol. disciplín

SP je dnes považována za základní psychologickou disciplínu

1. etapa (1908 -1945)

- ◆ E. Ross a W. McDougall – učebnice Social Psychology; studie W. I. Thomase, F. Znanieckeho (tematika sociálních postojů); 1921 The Journal of Abnormal and Social Psychology; 30. léta další studie (teorie agrese, sociální učení, sociální normy, vůdcovské styly);
- ◆ 1935 – The Handbook of Social Psychology
- ◆ Vývojové úlohy období:
  - Zvládnutí „abecedy“ – učebnice, příručky
  - Ohraničení vlastního pole (studium sociálních postojů)
  - Vývoj specifických nástrojů (postojové škály, sociometrie)

2. etapa (1945-1969)

- ◆ 1954 - druhá edice The Handbook of Social Psychology; Festinger – teorie kognitivní disonance; základy atribuční teorie;
- ◆ Časopis –Journal of Personality and Social Psychology
- ◆ Vývojové úlohy období:
  - Rozšíření záběru (nejen postoje; zájem o malé skupiny, struktura, dynamika, vůdcovství, percepce, komunikace)
  - Punc vědeckosti (experimentování, experiment)
  - Teorie zastřešující celou disciplínu – nepodařilo se
  - Praktická využitelnost sociálně psychologických poznatků – malá (SP se nestala nástrojem řízení společenského života ani předcházení sociálním konfliktům)

3. etapa (1970 – současnost)

- ◆ 1985, 1998 – třetí a čtvrtá edice The Handbook of Social Psychology
- ◆ Vývojové úlohy období:
  - Hledání nové metodologie (laboratorní x terénní exp.)
  - Přivést SP k řešení každodenních sociálních problémů člověka
  - Normativní způsob vysvětlování sociálního chování (ve vztahu k osvojeným sociálním normám)
  - Dramaturgický přístup a etnometodologie (vychází z předpokladu, že člověk se chová v závislosti na jím utvořeném obrazu světa – nutné toto zkoumat)
  - Etogenika - analyzovat slovní vyjádření lidí k popisu jevů; smysl chování je potřeba hledat v kontextu situace
  - Analýza diskurzu – metoda studující způsob, jak člověk popisuje, vysvětluje stav věcí a jak je prožívá

Děkuji za
pozornost